

ובמוגל ערכיו של יוסקה — במודע ושלא במודע — היה גם ערך זה: יחסם, אנוושי, קרוב לזרות; ולזרות שבמצוקה בפרט. ערך לא פחות מן הither. ויתכן שכן שירק גם צד אחר שבאישיותו: יוסקה ידע להעיט על עצמו דאגות, ארות ומכאובים של אחרים ולשאת בהם בלבו ובמוחו. אולם נדמה לי, שפנורים ממדם הכה ברדים שצכו שיטקה ישיח בפניהם קרחות האישיות — ואפילו קרה הדבר, הרי היה זה לעתים נדירות ממד.

* * *

האם רק עכשו, לאחר שאבד לנו, נוכחנו לדעת מי היה ומה היה יוסקה לנו? לא נכוון לומר כך. הנה לפני כשלוט שנים באו, שוב, לגיים אותו לעובדה במזכירות הקיבוץ. וזה הפעם הראשונה שיטקה סרב, והתעקש בסירובו. ומצידתו הקיבוץ הופיעה בפניהם האסיפה והבעה שנחיבב את יוסקה. וקמו חברי באסיפה וחיקשו: מי אנחנו שבחייב את יוסקה לגיאום? הוא, ככל ימי העדיף להיענות לצרכי הכלל על פניו עניינינו הפרטניים ו— צרכי משפחתו — יותר מכל אדם בחוכנו; אם הוא שקל וכך החליט — מי אנחנו שנטיף לו, נ- בקר אותו — ונחיבב אותו?

* * *

היה בו, ביוסקה, כוח מוסרי סגוליל, שביטויו: הנורמות הגבותות של התנהגות בענין- ייני ציבור ובירחים-חביבות שהציג לעצמו ועמד בהם. נורמות שהיו מעלה ומעבר לנורמות מ- קובלות בחיי היום-יום בחברתנו. ומשום כך, אפילו בשעת חילוקי-דעות, יהיו מרים כאשר יהיו, מעולם לא נפגמה ההערכה העמוקה ליושרו, למסדרו, לאחריו, להיעדר משוא-הפנים ולחבונת-החפים העמוקה ש- גאנץ בה.

וכל אלה אبدو — למשפחה, לקבוצה ולתנוועה, כולה.

רפל מל

אין הלא — והלא

איןני יודעת מה ייחסו של כל אחד שמתהן בקיובץ למזכיר, שהיה בתפקיד באותו התקופה. לגבי יוסקה היה זה שהביא אותו לחופה, ולא הרבה בנהריה. ונדמה לי שבביו היהת אותה הרגשה, כי זה לא היה תהליך סייגרתי. אני זוכרת: כשהאתם הגיעו בפעם הראשונה, טוחה אמר ארוכות על חיינו משפחה, על חיינו של זוג הבוגה ביתו בקיובץ, על גידול ילדיהם. ו"טיפולו" לא נגמר בנשיקה — טענין ליבר-הכלולות יחד עם השם. בתקופה הראשונה היינו בבית-קשת ועל החלטה זו טלנו "הרבייז" יוסקה "המוני ציון-נוח": על המשכיות הדור, על הקשר שלו עם כברי, על "הבית", על החזקה של כברי בנוינו. אך הוא לא הסתפק בכך. במשך התקופה שלנו בבית-קשת ביקר אצלנו חכונות. פחאים היה מ- גיאע בערב, חמיד עם משה טוב, טוחה על כל נושא קרוב, מספר על הבית, ושוב — כבדך אגב — זורק טיפה של "ציננות". ההפעעה הכח חזקה והגעימה ביותר היהת לי כשילדתי את טלי — ולמחירה בבורק הגיאע יוסקה, חמיד עם חיוך, עם מלא טובה ועם דוח'ה מעודכן על כל שאר בני משפחתי בכברי....

אבל יוסקה הוא יוסקה — והענין-עניןינו, עדין לא נסתימים, אפילו כשהזרכנו לב- ברוי. כשהזרכנו הביתה — החליף יוסקה בינהיים תפקידו ועבד במזכירות הקיבוץ. ערב אחד — היה זה בשבוע הראשון לשובנו לכברי — ביקש לשוחח אותנו. מה הוא רוצה עכשו? הרוי אונס כ א ז, ח ז ר נ ? ושם הוא רוצה סתם-כך לברך אותנו לשובנו? השיחה הייתה אחרת לחוטין. יוסקה החליט שמקומנו א י נ ו בכברי אלא בבית- קשת. הדא הרוי עובד עתה במזכירות הקיבוץ ויודע לאשורו את מצבאה של בית-קשת. כברי — חזיק מעמד גם בלי צבי ורותי — ושם יש לנו הרבה יותר מה לחות. וזה דחוף וחינוי — וחווב — וזהו-זה!! — — —

כזה היה יוסקה. נסיתני לשרטט קטע אחד, מפגישה אישית, מן התמונה הכלולית.
רותי רשות